

interviu

Interviu: Iulia Matei, secretar de stat pentru Afaceri Europene (Ministerul Afacerilor Externe)

Criza determinată de pandemia de COVID-19 continuă să pună la încercare Uniunea și statele membre. În mass-media se vorbește despre cea mai gravă criză din istoria Uniunii. Cum a reacționat Uniunea la provocările apărute și ce rol a avut coordonarea la nivel UE în toată această perioadă?

De-a lungul existenței sale, proiectul european a trebuit să facă față la numeroase provocări sau crize, multe dintre acestea contribuind direct și decisiv la avansarea procesului de integrare. Este adevărat însă că, prin amploarea și virulența sa, pandemia de COVID-19 a generat o situație fără precedent la nivel european și internațional.

Să nu uităm că vorbim de o criză sanitară gravă care a afectat toate statele membre UE, dar și multe state terțe aproape simultan, care a necesitat decizii de natură economică și socială radicale, așa numitul *lockdown*, și care a testat soliditatea Uniunii, bazele proiectului european - libera circulație, piața internă, drepturile și libertățile, funcționarea economiilor.

În acest context dificil, a fost astfel mobilizată la nivel european o panoplie foarte largă de instrumente și măsuri, dintre care unele existau deja și au fost doar adaptate, altele au fost special create pentru a răspunde noilor provocări.

În primul rând, au fost formulate decizii majore de natură economică și financiară, unele cu aplicabilitate imediată (cum a fost cazul flexibilizării regulilor de utilizare a fondurilor europene), altele vizând crearea de instrumente mai ample de susținere a redresării economice. O măsură fără precedent a vizat activarea clauzei generale de salvagardare din Pactul de Stabilitate, astfel încât statele membre să nu fie penalizate pentru cheltuielile efectuate pentru gestionarea crizei. Totodată, a fost creat un instrument temporar de reducere a riscului de șomaj - SURE... pag 2

opinie

în acest număr

Pandemia și criza economică: ce urmează?

Autor: Daniel Dăianu

Vom ieși din această pandemie și criză economică gravă. Dar aceste două calamități vor lăsa sechele adânci și vor avea efecte profunde. Transformări de amploare sunt accelerate de tehnologiile noi și schimbarea de climă.

Aceste transformări se adaugă tensiunilor și dilemelor care precedau crizele actuale și impun reexaminarea politicilor publice pentru a face față unor provocări imense.

Aceste provocări își au originea nu doar în înclinațiile idiosincratice ale unor lideri, în tendințele autocratice, iliberale; acestea au rădăcini mai adânci, precum globalizarea neînfrânată și fundamentalismul pieței, neglijarea aspectelor sociale, conduita incorectă a unor firme, deficitul de reglementări adecvate, ignorarea schimbării de climă, incapacitatea de a reforma UE etc.

Prescripțiile lui Keynes privind politica macroeconomică au avut parte de o revenire după 2009 pentru a se evita prăbușirea piețelor financiare. ...pag 4

- 5 **Raportul UE privind respectarea statului de drept**
- 7 **Finalizarea activității de cercetare din cadrul proiectului POCA**
- 8 **Previziunile economice din toamna anului 2020**
- 9 **Impactul pandemiei asupra ofertei de cursuri de formare a IER**

Interviu: Iulia Matei, secretar de stat pentru Afaceri Europene (Ministerul Afacerilor Externe)

[continuare de la pag. 1] Cu siguranță, cea mai vizibilă decizie politică din domeniul economic este reprezentată de agrearea, la nivelul liderilor europeni, în luna iulie, a unui Plan european de relansare economică, cu o valoare fără precedent, de 1800 miliarde euro. Acest plan se bazează atât pe bugetul UE pentru 2021-2027, cât și pe un instrument nou-creat destinat relansării - Next Generation EU, instrument ce urmează să fie alimentat prin împrumuturi pe piețele financiare. Planul va asigura atât refacerea economiilor europene, cât și continuarea implementării obiectivelor pe termen mediu și lung ale UE, cum este tranziția digitală sau cea către neutralitatea climatică.

De asemenea, au fost propuse măsuri concrete de acțiune care să asigure funcționarea pieței interne chiar și în condiții de criză și de restricții ferme. Practic, s-a urmărit ca cetățenii europeni să aibă în continuare acces la bunuri, prin facilitarea așa-numitelor coridoare verzi pentru fluidizarea transportului de mărfuri în Uniune, dar și prin facilitarea mobilității forței de muncă pentru furnizarea de bunuri esențiale.

În domeniul sănătății, s-a acționat pentru a face achiziții în comun de echipamente și dispozitive medicale - prin intermediul Comisiei Europene, în condițiile în care accesul statelor membre la aceste produse pe piața internațională a fost îngreunat de criza globală. Se fac eforturi pentru a asigura, tot prin intermediul Comisiei Europene și tot de o manieră coordonată, achiziționarea de vaccinuri, la momentul la care acestea vor fi disponibile. De asemenea, au fost create, în mai multe state membre, rezerve strategice de echipamente medicale, România fiind primul stat care a găzduit o astfel de rezervă.

Nu în ultimul rând, aș dori să menționez și o altă dimensiune importantă de acțiune comună și coordonată la nivel UE și anume repatrierea cetățenilor europeni aflați în state terțe, prin intermediul Mecanismului European de Protecție Civilă. Să nu uităm că există și o abordare comună a statelor membre în privința reglementării accesului în UE a cetățenilor terți, fiind în prezent permise, pentru statele cu rată mare de infectare, doar călătoriile esențiale, astfel încât să se prevină riscul de apariție de noi cazuri.

Chiar dacă nu toate aceste acțiuni și inițiative sunt imediat vizibile pentru cetățeni, este important să semnalăm că au fost întreprinse de către statele membre și instituțiile europene eforturi enorme de coordonare care să faciliteze misiunea noastră a tuturor de a depăși cât mai rapid această criză.

Care sunt principalele „lecții învățate” la nivel european din această criză?

Ca după orice criză de o astfel de amploare pot fi formulate o multitudine de „învățăminte”, unele de natură mai generală, principială, altele de natură funcțională, prin raportare la politicile europene. Important este ca aceste „lecții învățate”, odată decelate, să se constituie în acțiuni și instrumente care să contribuie la întărirea Uniunii.

Cu siguranță, cea mai importantă lecție este dată de valoarea unității și solidarității europene, a efortului comun de acțiune pentru gestionarea impactului asupra tuturor societăților, economiilor și sistemelor noastre medicale. Criza a dovedit încă o dată că nu putem oferi răspunsuri singuri. Cu toții avem de câștigat, când Uniunea este puternică. Ca atare, trebuie să depunem eforturi comune pentru a consolida Uniunea și instrumentele europene pentru a răspunde unor situații de criză. Soluțiile identificate trebuie să satisfacă toate statele membre, să consolideze Uniunea și să se evite crearea de falii sau cercuri diferite de integrare europeană.

Această lecție este de fapt o reconfirmare a unei abordări constante a României la nivel european, bazată pe solidaritate și unitate în fața provocărilor. Pe perioada crizei sanitare, această abordare s-a concretizat în demersuri concrete întreprinse de noi la nivel european. Astfel, echipe de medici și asistenți români s-au deplasat în Italia și R. Moldova pentru a sprijini gestionarea situației sanitare. De asemenea, în luna mai, România a oferit o donație bilaterală importantă de echipamente sanitare și medicamente pentru a sprijini eforturile R. Moldova de a gestiona pandemia.

În plus, România a fost primul stat membru UE care a preluat responsabilitățile de constituire a unei rezerve strategice de echipamente medicale pentru întreaga Uniune (*rescEU stockpiling*). De altfel, contribuția noastră a fost apreciată de către Comisia Europeană și de celelalte state membre, ca fiind reprezentativă pentru spiritul solidarității europene în momente de criză.

O altă lecție importantă constă în necesitatea continuării coordonării la nivel UE. Criza a arătat că unele măsuri sunt mult mai eficiente și au valoare adăugată mai mare dacă sunt implementate în comun de către toate statele membre, cu sprijinul instituțiilor europene. Pe baza lecțiilor învățate, ar trebui să menținem aprovizionarea adecvată cu bunuri. Experiența oferită de înființarea de „coridoare verzi” pentru transport la începutul acestui an ar trebui extinsă și consolidată. La nivel medical, trebuie, de asemenea, canalizate eforturile și resursele pentru asigurarea accesibilității la (viitoare) tratamente și vaccinuri pentru toți cetățenii europeni.

De asemenea, experiența recentă a reconfirmat, în deplină convergență cu poziția constantă a României, că valorile europene rămân fundamentale, definind esența Uniunii. Valorile împărtășite ne reprezintă și ne unesc în cadrul UE, iar respectarea deplină a acestora trebuie să rămână centrul de greutate al acțiunii Uniunii și a statelor membre.

Nu în ultimul rând, nu trebuie ignorate lecțiile crizei din perspectiva rolului global al Uniunii. UE trebuie să se profileze ca un actor echilibrat, influent și relevant, cu o capacitate clară de a acționa pe plan intern și internațional.

Implementarea Cadrului Financiar multianual 2021-2027 și a Planului European de relansare reprezintă una dintre prioritățile europene în perioada următoare. Care este abordarea României pe aceste dosare de importanță deosebită?

Acordul de la Consiliul European din luna iulie a avut o semnificație deosebită în ansamblul eforturilor de la nivelul Uniunii de a asigura un proces cât mai rapid de redresare a economiilor, în paralel cu urmărirea obiectivelor strategice ale Uniunii.

Ulterior acestui acord, Președinția germană a Consiliului UE a depus eforturi importante pentru finalizarea negocierilor cu Parlamentul European, sarcină deloc facilă, având în vedere așteptările acestuia din urmă cu privire la nivelul general de ambiție al viitorului buget european și prin raportare la o serie de priorități europene - digitalizare, schimbări climatice, sănătate, asigurarea drepturilor fundamentale etc. România a susținut pe deplin Președinția germană a Consiliului UE în acest demers care s-a concretizat într-un acord de principiu pe principalele elemente ale Planului de redresare și bugetului european, inclusiv asupra condiționalității orizontale privind statul de drept, unul dintre elementele de noutate în gestionarea viitorului buget european.

În condițiile în care criza generată de pandemia de COVID-19 se prelungește, devine cu atât mai important ca acordul final asupra bugetului european și a instrumentului de redresare economică să fie obținut cât mai curând. Acționăm într-un orizont de timp deosebit de limitat, iar eficacitatea programelor finanțate în cadrul Planului de redresare depinde, în mare măsură, de demararea la timp a implementării măsurilor agreeate, mai ales că acestea generează și un efort deosebit de planificare și programare.

Credem că este nevoie de deschidere și realism din partea tuturor statelor membre pentru a fi în măsură să finalizăm cât mai rapid acest proces. Avem încredere că Președinția germană a Consiliului UE va reuși să identifice o soluție care să ne permită să urmărim îndeplinirea obiectivelor pe care ni le-am asumat împreună la nivel UE.

Despre autor:

Iulia Raluca Matei a fost numită în funcția de secretar de stat pentru Afaceri Europene la data de 8 noiembrie 2019. Este diplomat de carieră din anul 2003 și a parcurs toate etapele profesionale până la gradul diplomatic de ambasador, pe care îl deține în prezent. Cariera sa diplomatică a fost asociată în mod constant de relațiile cu Uniunea Europeană și statutul României de stat membru al Uniunii Europene.

Înainte de numirea în funcția de secretar de stat, a deținut, începând cu aprilie 2013, funcția de director general adjunct și ulterior, din 2016, director general al Departamentului Uniunea Europeană din cadrul Ministerului Afacerilor Externe. În această calitate, a fost responsabilă cu gestionarea ansamblului problematicei UE, atât din perspectiva rolului Ministerului Afacerilor Externe de coordonator al sistemului național de gestionare a afacerilor europene, cât și a dialogului politico-diplomatic bilateral cu statele membre ale Uniunii Europene.

A coordonat activitatea Departamentului Uniunea Europeană pe durata pregătirii și exercitării primei Președinții a României la Consiliul UE, desfășurate în intervalul 1 ianuarie - 30 iunie 2019. Rezultatele Președinției României la Consiliul UE au avut un rol important pentru creșterea vizibilității României la nivelul Uniunii Europene și promovarea proiectului european.

După aderarea României la Uniunea Europeană, începând cu aprilie 2007 și până în iulie 2012, și-a desfășurat activitatea în cadrul Reprezentanței Permanente a României la Uniunea Europeană de la Bruxelles, unde a gestionat relațiile cu Parlamentul European.

În perioada 2003-2007 a făcut parte din echipa Departamentului Uniunea Europeană din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, fiind responsabilă cu gestionarea pregătirii aderării României la Uniunea Europeană, pe aspectele vizând îndeplinirea criteriului politic de aderare și gestionarea dialogului politico-diplomatic cu instituțiile europene, în special cu Parlamentul European.

A absolvit, în anul 2001, Facultatea de Științe Politice și Administrative, secția franceză, din cadrul Universității București și ulterior, a obținut o diplomă de master în instituții și politici UE, la Institutul de Studii Europene din cadrul Universității Libere din Bruxelles.

Pandemia și criza economică: ce urmează?

Autor: Daniel Dăianu

[continuare de la pag. 1] Consecințele crizei actuale vor influența probabil și mai mult sistemele economice în anii următori. Astfel:

- guvernele (statele) vor avea o prezență mai puternică în societate pentru a furniza bunuri publice esențiale;
- schimbarea de climă este un pericol existențial, iar sănătatea publică devine o preocupare de securitate națională;
- politici industriale se vor extinde, nu în ultimul rând din cauza preocupărilor geopolitice;
- incluziunea și echitatea vor dobândi mai multă importanță în politicile publice.

În ceea ce privește caracteristici concrete și dinamici pot fi avansate câteva supoziții:

Există un model ideal?

Modelul Nordic este atractiv. Acest model se bazează pe un nivel foarte înalt de dezvoltare economică și socială, cu redistribuire masivă de resurse prin bugetul public. Sudul UE este diferit în multe privințe; uneori pare încrămăciat în structuri anchilozate - deși a existat progres economic de-a lungul anilor.

Există un model cuprinzător, întruchipat de principiile și valorile UE, care este bazat pe îmbrățișarea de către familiile politice a spiritului liberal în sensul său profund. Însă acest model cuprinzător are slăbiciuni ce derivă din caracterul incomplet al UE, al zonei euro (lipsa aranjamentelor fiscale) și din funcționarea actuală a pieței unice.

Piețe, state, comunitate

Dezbaterea ar trebui să vizeze tipul capitalismului în viitor astfel încât incluziunea și echitatea să nu fie subestimate ca obiective în politica publică. Raghuram Rajan, Paul Collier, Martin Sandbu și alții subliniază necesitatea de a redescoperi calea de mijloc, comunitatea. Pentru Samuel Bowles, nu doar că sunt necesare stimulente pentru a modela comportamentul indivizilor, ci, în plus, societatea are nevoie de „cetățeni buni”. Astfel, ajungem la problema conduitei etice.

Dinamica socială și economică va fi mai tensionată dacă se erodează clasa de mijloc tot mai mult, dacă noile tehnologii vor disloca grupuri mari de oameni de pe piața muncii. Nu toată societatea se poate transforma într-o Silicon Valley. Deviza „start-up nation” este una captivantă. Dar este greu pentru economii și societăți să se transforme în „complexuri științifico-tehnologice” (ca să parafrăzăm conceptul de „complex militaro-industrial” al președintelui american Dwight Eisenhower). Nici nu este posibil.

Demersuri față de firmele care abuzează

Industria necesită reglementări corespunzătoare, iar rentele necuvenite trebuie să fie reduse, dacă nu eliminate. Evaziunea fiscală și optimizările fiscale neloiale trebuie combătute cu fermitate, mai ales că bugetele publice sunt supuse unor tensiuni foarte mari, iar distribuția veniturilor a devenit atât de dezechilibrată. Regimurile fiscale trebuie să fie mai echitabile.

Taxa pe carbon este o necesitate pentru a reduce emisiile de carbon, la fel ca taxele digitale aplicate firmelor gigantice care plătesc aproape nimic în numeroasele țări în care își desfășoară activitatea.

Ce se întâmplă cu industria financiară?

Industria financiară va continua să se schimbe, nu în ultimul rând ca urmare a noilor tehnologii și a digitalizării. Reglementarea și supravegherea vor trebui să ia în considerare noi riscuri sistemice, care provin de pe piețele de capital și din apariția monedelor digitale. Băncile centrale consideră schimbarea de climă ca fiind un risc sistemic în creștere, iar distribuția veniturilor se află, de asemenea, în atenția lor.

Responsabilitatea socială a lumii corporatiste

Distincția între shareholder (acționar) și stakeholder (parte interesată) nu ar trebui să fie una formală, iar așa-numita responsabilitate socială a firmei nu ar trebui să fie vorbă goală, o banală materie de învățat în școli de afaceri.

Amenințarea reprezentată de schimbarea de climă poate accelera o atitudine de transformare, oamenii devenind mai exigenți în preferințele lor.

Datorii publice și sustenabilitate fiscală

Datoriile publice tot mai mari (crescute masiv de criza economică actuală) pot genera o dispută între generații, cu implicații asupra politicilor publice. Ratele naturale de dobândă foarte scăzute (în accepțiunea lui Wicksell) pot fi o salvare în economiile avansate, prin rate de politică monetară scăzute, dar nu pentru totdeauna și, chiar și acum, nu funcționează în multe economii emergente.

Taxarea averilor, așa cum pledează unii economiști, poate fi văzută din această perspectivă, a șanselor diminuate pentru mulți tineri de a avea bunăstarea de care s-au bucurat părinții lor. Schimbările climatice adaugă anxietate la dilema

Sunt necesare măsuri comune la nivel global

Problemele globale nu pot fi subestimate. Nu doar pentru că există o competiție geopolitică pentru resurse și supremație, ci și pentru că avem provocări globale comune, iar dintre acestea schimbările climatice sunt de o importanță capitală; aceste provocări includ soarta țărilor foarte sărace, mari decalaje de dezvoltare economică și socială în lume etc.

Redescoperirea Adevărului

Trebuie să redescoperim Adevărul în viața noastră, să combatem știrile false (fake news) și manipularea în masă. Adevărul este indispensabil pentru democrație, iar tendința de denaturare, de pervertire, a acestuia ar trebui să ne preocupe în cel mai înalt grad. Aceasta este singura cale de a combate populismul deșănțat și demagogia fără margini.

Este nevoie de alianțe strategice între cei care cred în valori morale și ceea ce poate oferi o societate care combină libertatea economică cu nevoia de bunuri publice, cu empatie, compasiune și solidaritate. Așa cum piețele singure nu pot rezolva problemele societății, tot așa, un stat omnipotent, cu un sector public copleșitor, nu constituie soluția pentru problemele societății.

Dacă nu vom fi lucizi, atenți la aceste tendințe de adâncime, dacă nu vom modifica politicile publice, vremurile ne vor copleși. Xenofobia, șovinismul, rasismul în creștere vor deschide mai larg ușa unor tendințe autoritariste, iliberale, alimentate de mânie (*anger*) socială și politică. Impactul schimbărilor climatice și amenințarea reprezentată de alte pandemii pot, într-un mod ironic, să consolideze tentațiile de a recurge la mijloace autoritare în guvernarea publică.

Miza istorică este de a salva liberalismul în sensul său cel mai profund - care definește partidele democratice deopotrivă, la stânga și la dreapta eșichierului politic - democrația liberală, mecanismele de „checks and balances” (control și echilibru), demnitatea umană, statul de drept, încrederea că binele învinge în cele din urmă, că ingeniozitatea umană poate fi ghidată către scopuri nobile și ne salva pe toți, ca indivizi și ca societate.

Acest text reia idei exprimate în „Which Way Goes Capitalism” (New York, CEU Press, 2009); „When high finance cripples the economy and corrodes democracy” (Eurozine, 2011); „Liberal vs. Illiberal Democracy” (Eurozine, 2018); „The New Protectionism” (Western Commerce Reviews, 2017); „The Coronavirus has laid bare the need to revamp the EU” (Friends of Europe, Critical Thinking, 2020). O versiune extinsă a fost publicată în limba română de Contributors, 24 septembrie a.c.

Despre autor:

Daniel Dăianu - președintele Consiliului Fiscal; membru al Academiei Române; membru al Grupului la nivel înalt pentru reforma bugetului UE (HLGOR); membru în Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României (2014-2019); Prim Vice-președinte al Autorității pentru Supraveghere Financiară (2013-2014); membru al Parlamentului European (2007-2009); Ministru al Finanțelor Publice, 1997-1998; Economist șef al Băncii Naționale a României, 1992-1997; membru al Board of Trustees of Friends of Europe; Fellow la CASE (Warsaw); autorul a numeroase publicații, printre care „Emerging Europe and the Great Recession” (Cambridge Scholars Publishers, 2018) și „Which Way Goes Capitalism?”, CEU Press, Budapest/New York, 2009; a contribuit cu texte la European Voice, Eurozine, EuropesWorld, World Commerce Review etc.

Comisia Europeană a publicat primul său raport privind situația statului de drept în UE

Având la bază o viziune pesimistă asupra naturii umane, unul dintre părinții fondatori ai Statelor Unite ale Americii (SUA) și precursor al constituționalismului, James Madison, scria în *Federalist No. 51* că „dacă oamenii ar fi îngeri, nu ar fi nevoie de nicio guvernare. Iar dacă îngerii i-ar governa pe oameni, nu ar fi nevoie de niciun control extern ori intern al guvernării”¹. Cu toate că lumea s-a schimbat semnificativ și ireversibil de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, cel puțin una dintre semnificațiile atribuite acestui remarcabil citat a rămas neschimbată: folosirea arbitrării a puterii de către o singură ramură a guvernării, în lipsa unui sistem de control și echilibru intern, ar putea naște monștri în metabolismul politic al unui stat. Tradiția statului de drept a evoluat constant de-a lungul timpului, iar acest concept flexibil și contestat continuă să alimenteze pasiuni și controverse academice sau politice, dar relevanța și importanța sa pentru o democrație liberală funcțională sunt irefutabile.

O societate guvernată de statul de drept și de supremația legii va fi caracterizată de reguli clare și accesibile, aplicabile tuturor, spre deosebire de una guvernată de o putere opresivă, caracterizată de o aplicare selectivă și discreționară a legii - domnia legii versus domnia prin lege. Statul de drept are un impact direct asupra vieții fiecărui cetățean și este una dintre valorile fundamentale ale Uniunii Europene (UE), potrivit articolului 2 al Tratatului privind Uniunea Europeană, care se referă la etica UE, mai exact la principiile de bază și limitele acțiunii Uniunii și a statelor sale membre². În definitiv, dincolo de proverbialele interese economice, statele membre au creat această comunitate pentru

¹ Bill of Rights Institute, „Federalist No. 51” (1788), disponibil la <https://billofrightsinstitute.org/founding-documents/primary-source-documents/the-federalist-papers/federalist-papers-no-51/>.

² Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, „Tratatul privind Uniunea Europeană”, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6_0001_02/DOC_1&format=PDF.

a promova împreună valori comune, care, conform președintelui Comisiei Europene (CE) Ursula von der Leyen, „nu sunt de vânzare”³. La sfârșitul lunii septembrie 2020, CE a publicat primul său raport privind statul de drept în UE. Documentul punctează atât evoluții pozitive și standarde înalte la acest capitol, dar evidențiază și o serie de regrese și provocări restante, inclusiv în contextul crizei provocate de pandemia COVID-19⁴.

Raportul vizează patru piloni: sistemul judiciar, cadrul anticorupție, pluralismul media și alte aspecte instituționale legate de sistemul de control și echilibru. Textul se dorește a fi baza unui proces mai amplu de dialog anual la care să participe Comisia, Consiliul și Parlamentul European, alături de statele membre, parlamentele naționale, societatea civilă și alte părți interesate din domeniul statului de drept. Corolarul este mecanismul cuprinzător privind statul de drept anunțat în orientările politice ale Comisiei Von der Leyen. Acest mecanism are, în primul rând, un rol preventiv și este diferit de procedura de condiționalitate pentru protejarea planului de relansare și a cadrului financiar multianual al Uniunii.

Copyright: Comisia Europeană

În perioada următoare, Comisia va începe pregătirile în vederea realizării raportului pentru anul viitor, în încercarea de a menține dinamica actuală pentru a consolida reziliența statului de drept în democrațiile europene adevrate ale liberalismului constituțional.

Potrivit raportului, întărirea statului de drept în interiorul blocului rămâne o prioritate pentru funcționarea efectivă a Uniunii, în contextul în care amenințări la adresa acestui principiu fundamental reprezintă provocări pentru baza legală, politică și economică a constructului european și a puterii sale normative. Cu privire la subminarea independenței sistemului judiciar, raportul Comisiei cuprinde critici ce vizează cele două „democrații iliberale” emergente din cadrul blocului comunitar, Polonia și Ungaria, în primul rând, dar și a Bulgariei, României, Croației și Slovaciei. De asemenea, raportul avertizează împotriva problemelor de corupție din Bulgaria, Slovacia, Croația, Cehia, Ungaria și Malta. Din acest grup problematic, localizat geografic preponderent în Europa Centrală și de Est, doar Malta nu a făcut parte din fostul bloc comunist al cărui centru de gravitație a fost pentru jumătate de secol Uniunea Sovietică. De unde putem deduce că ritmul dezvoltării unei culturi a statului de drept depinde într-o bună măsură de compactul istoric, instituțional și ideologic pe fondul căruia prinde contur. Pe de altă parte, raportul semnalează existența unor discuții conexe privind independența justiției și în Germania și Austria, democrații consolidate aparținând „Vechii Europe”.

Textul, ce prezintă atât o sinteză a situației statului de drept la nivel european, dar și 27 de capitole consacrate fiecărui stat membru în parte, arată că pandemia de COVID-19 a constituit un test pentru reziliența statului de drept în întregul bloc comunitar, iar unele măsuri de urgență în vederea combaterii noului coronavirus au depășit principiul proporționalității, deși l-au respectat pe cel al limitării în timp. Totodată, există mai multe exemple pozitive în care hotărârile instanțelor judecătorești naționale sau implicarea avocaților poporului au avut un impact pozitiv asupra măsurilor de urgență luate. De asemenea, raportul salută digitalizarea sporită în domeniul justiției și subliniază rolul esențial jucat de media în combaterea dezinformării în contextul pandemiei, concluzionând că cetățenii europeni se bucură în general de standarde înalte când vine vorba de libertatea și pluralismul mijloacelor de informare în masă.

În ceea ce privește România, raportul CE notează că regresele înregistrate în perioada 2017-2019 au afectat sustenabilitatea reformelor anticorupție. Pe de altă parte, remarcă eforturile guvernului actual de a reduce tensiunile din sistemul judiciar și angajamentul reînnoit al Bucureștiului de a face progrese la acest capitol. Evaluarea calitativă întocmită de experții Comisiei mai arată că România are un cadru strategic național cuprinzător anticorupție, dar și că societatea civilă a avut un rol important în apărarea statului de drept în România. Recent, ministrul român de externe, Bogdan Aurescu, sublinia că „pentru România, urmărirea obiectivelor și intereselor sale este inseparabilă de valorile unei societăți libere și democratice, de respectul pentru statul de drept, dreptul internațional și atașamentul profund pentru multilateralism”⁵. Într-o Uniune Europeană aflată în plină tranziție și un context global fluid și incert, România poate contribui în mod activ la consolidarea rezilienței strategice a Uniunii, inclusiv prin continuarea modificărilor legislative interne relevante pentru conduita morală a acesteia din urmă, exprimându-și astfel atașamentul față de valorile ce definesc proiectul european.

Bogdan Mureșan
Serviciul Studii Europene

³ Calea Europeană, „Ursula von der Leyen avertizează statele membre înaintea primului raport al UE privind statul de drept: Valorile europene nu sunt de vânzare. Încălțările statului de drept nu pot fi tolerate”, disponibil la <https://www.caleaeuropeana.ro/ursula-von-der-leyen-avertizeaza-statele-membre-inaintea-primului-raport-al-ue-privind-statul-de-drept-valorile-europene-nu-sunt-de-vanzare-incalcarile-statului-de-drept-nu-pot-fi-tolate/>.

⁴ Comisia Europeană, „Statul de drept: Primul raport anual privind situația statului de drept în Uniunea Europeană”, disponibil la https://ec.europa.eu/romania/news/20200930_raport_statul_de_drept_2020_ro.

⁵ Calea Europeană, „Op-ed Bogdan Aurescu: Valorile comune în spațiul transatlantic - Coerență în politica externă a României și contribuția la rolul global și reziliența strategică ale UE”, disponibil la <https://www.caleaeuropeana.ro/op-ed-bogdan-aurescu-valorile-comune-in-spatiul-transatlantic-coerenta-in-politica-externa-a-romaniei-si-contributia-la-rolul-global-si-reziliencia-strategica-ale-ue/>.

Finalizarea activității de cercetare din cadrul proiectului POCA

În cadrul proiectului „Consolidarea și promovarea poziției României ca actor relevant în cadrul proceselor de luare a deciziilor la nivel european”, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA), Institutul European din România (IER) a coordonat realizarea a cinci analize pe teme din domeniul afacerilor europene. Scopul cercetării a fost acela de a folosi analizele tematice în fundamentarea propunerii de politică publică privind îmbunătățirea participării României la procesul de luare a deciziilor la nivelul Uniunii Europene.

Implementarea proiectului de către IER a avut loc în perioada **august 2019 - octombrie 2020**, intervalul de timp fiind unul extins față de planificarea inițială ca urmare a pandemiei de COVID-19. Având în vedere documentele programatice de la nivel european, precum și prioritățile agendei europene pentru următoarea perioadă, au fost selectate cinci teme de importanță majoră pentru România, care au făcut obiectul cercetării:

1. Rolul și relevanța studiilor de impact în definirea pozițiilor naționale la nivelul UE

Analiza a urmărit să identifice modul în care statele membre UE își fundamentează deciziile de la nivel comunitar prin prisma utilizării studiilor de impact. Cercetarea a fost realizată de o echipă coordonată de profesorul universitar Iordan-Gheorghe Bărbulescu, Școala Națională de Științe Politice și Administrative și compusă din: Mihai Alexandru Ghigiu, Victor Negrescu, Mihail Caradaică.

2. Simplificarea politicii de coeziune post-2020: posibile soluții pentru eficientizarea implementării

Analiza tematică a urmărit evaluarea impactului actualei Politici de Coeziune (2014 - 2020) asupra dezvoltării economice regionale și naționale și explorarea de modalități concrete și pragmatice de simplificare și eficientizare a politicii în următoarea perioadă de programare (2021 - 2027). Cercetarea a fost realizată de o echipă coordonată de profesorul universitar Dumitru Miron, Academia de Studii Economice din București și compusă din: Laura-Elena Marinaș, Mirela Diaconescu și Octavian-Dragomir Jora.

3. Impactul digitalizării asupra arhitecturii și implementării politicilor europene vizând consolidarea Pieței Interne

Analiza a evaluat impactul digitalizării asupra implementării politicilor europene vizând consolidarea Pieței Interne. Cercetarea a fost realizată de o echipă coordonată de profesorul universitar Adrian Curaș, Universitatea Politehnică din București și compusă din: Roxana Voicu-Dorobanțu, Cătălin Ploae, Răzvan-Eusebiu Crăciunescu.

4. Inteligența artificială - impactul la nivelul UE asupra productivității companiilor și pieței muncii (Studiu de caz: România)

Analizat a urmărit identificarea principalelor demersuri întreprinse la nivel european în domeniul inteligenței artificiale și impactul acestora. Cercetarea a fost realizată de o echipă coordonată de profesorul universitar Adina-Magda Florea, Universitatea Politehnică din București și compusă din: Ștefan Trăușan-Matu, Traian-Eugen Rebedea, Andrei Olaru.

5. Modalități de aprofundare a Parteneriatului Estic după anul 2020

Analiza tematică a urmărit evaluarea impactului primilor 10 ani de implementare a Parteneriatului Estic și a prezentat propuneri de scenarii prin care România să poată avea o contribuție importantă în negocierile privind redefinirea PaE în perioada post-2020. Cercetarea a fost realizată de o echipă coordonată de profesorul universitar Mircea Brie, Universitatea din Oradea, și compusă din: Ioana-Miruna Butnaru-Troncotă, Ana-Maria Costea și Ioana-Teodora Bițoiu.

Prima etapă din procesul de cercetare a fost realizată în perioada 29 ianuarie 2020 - 13 februarie 2020, când au fost organizate [cinci workshopuri](#) (atelier tematice) **aferele analizelor**. La momentul respectiv, echipele de cercetători au avut ocazia de a discuta în mod direct cu reprezentanți ai ministerelor și ai altor instituții de specialitate, în vederea extragerii unor concluzii preliminare, a testării unor scenarii pregătite de echipele de cercetători respectiv a stabilirii unor linii directe pentru cercetare.

În urma acestor workshopuri, echipele de cercetători au elaborat variantele intermediare ale analizelor tematice, care au fost prezentate pentru feedback în cadrul unor [dezbateri publice desfășurate în format online](#) care au avut loc în perioada 26 mai - 11 iunie 2020.

În urma dezbaterilor realizate și a sugestiilor primite, echipele de cercetători au elaborat variantele finale ale analizelor tematice, în limba română și limba engleză, care au fost puse la dispoziția Ministerului Afacerilor Externe (liderul de proiect).

Mihai Sebe
Serviciul Studii Europene

Previziunile economice din toamna anului 2020

Viziunile foarte pesimiste exprimate la începutul crizei pandemice cu privire la nivelul contracției economice la nivelul Uniunii Europene nu par a se fi adeverit. Cu toate acestea, gradul de incertitudine este în continuare foarte ridicat, se arată în raportul referitor la previziunile economice din toamna anului 2020, elaborat de Comisia Europeană prin Direcția Generală Afaceri Economie și Financiare. Unicitatea crizei actuale, prin care trec toate statele membre UE, i-a determinat pe autorii raportului să califice drept foarte posibilă o modificare a parametrilor acestor previziuni. Soluționarea crizei sanitare ar duce la o redresare economică mai rapidă, în timp ce accentuarea ritmului de infectare cu noul coronavirus ar crește durata și intensitatea crizei economice.

Produsul intern brut la nivelul întregii Uniunii Europene va scădea cu 7,4 procente în 2020, urmând să prezinte o creștere de 4,1% în 2021, respectiv 3% în 2022. Țările cele mai afectate vor fi Spania (-12,4%) și Italia (-9,9%). În ceea ce privește economia României, produsul intern brut al țării va înregistra în 2020 o scădere de 5,2%, cu o revenire pe plus în 2021 (3,3%) și 2022 (3,8%). În 2022, conform acestor date, economia europeană va atinge, la limită, nivelul de dinainte de declanșarea crizei sanitare. Cu toate acestea, atât intensitatea contracției, cât și viteza redresării economice vor varia de la stat la stat, depinzând de numeroși factori, printre care specificul economiilor sau măsurile de combatere a pandemiei.

Tabelul 1. Previziuni privind creșterea produsului intern brut al României în perioada 2020-2022

Anul	2020	2021	2022
Creșterea PIB (% de la un an la altul)	-5,2%	3,3%	3,8%

Rata șomajului la nivelul UE va ajunge în 2020 la 7,7%, urmând să crească anul următor până la 8,6%, cu o revenire timidă abia în 2022, la 8%. Țările cele mai afectate vor fi Grecia (cu o rată a șomajului în 2020 de 18%) și Spania (cu o rată a șomajului în 2020 de 16,7%). În cazul României, situația se prezintă relativ mai bine, cu o rată a șomajului în 2020 de 5,9%, urmată de o creștere la 6,2% în 2021, și o revenire, 5,1%, în 2022. Deficitul bugetar la nivelul Uniunii va fi de 8,4% în 2020, urmând să scadă în 2021 (6,1%) și 2022 (4,5%). Deficitul bugetar al României este preconizat a fi mai mare decât media europeană, situându-se la 10,3% în 2020, 11,3% în 2021 și 12,5% în 2022. Din acest punct de vedere, România se va situa pe locul al cincilea, după Spania, Belgia, Italia și Franța.

Tabelul 2. Previziuni privind deficitul bugetar al României în perioada 2020-2022

Anul	2020	2021	2022
Deficitul bugetar (% din PIB)	10,3%	11,3%	12,5%

Există, desigur, temeri cu privire la o potențială evoluție negativă a economiilor europene, pe termen scurt și mediu. Prelungirea crizei sanitare generată de pandemia cu noul coronavirus ar putea duce la un ritm de redresare economică semnificativ mai redus, o creștere rapidă a ratei șomajului, cât și la consecințe economice negative pe termen lung. Economia europeană ar putea fi puternic afectată, în acest scenariu, atât de un număr mare al falimentelor, cât și de deteriorarea fluxurilor economice globale. În acest sens, raportul subliniază legătura strânsă între evoluția economiei mondiale și potențialul de refacere economică la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene.

Pe de altă parte, progresele medicale și finalizarea unui vaccin ar permite o refacere economică mai rapidă. Mai mult decât atât, instrumente cuprinse în programul Next Generation EU, în special Mecanismul pentru redresare și reziliență, vor asigura susținerea de care economiile statelor membre UE vor avea nevoie, reprezentând o „oportunitate unică pentru o refacere rapidă”. În acest sens, Paolo Gentiloni, comisarul pentru economie a subliniat faptul că „NextGenerationEU trebuie finalizat în acest an și pus în aplicare în mod eficace în prima jumătate a anului 2021”.

Raportul cu privire la Previziunile economice din toamna anului 2020 este disponibil în limba engleză [aici](#). Capitolul cu privire la economia României este disponibil în limba engleză [aici](#).

Ionuț Mircea Marcu
Serviciul Studii Europene

Impactul pandemiei asupra ofertei de cursuri de formare a IER

Anul 2020 a reprezentat o provocare pentru multe domenii, printre care și piața cursurilor de formare. Din cauza virusului SARS-CoV-2, mare parte din activitățile noastre nu au mai putut fi parcurse așa cum eram obișnuiți. Biroul Formare al IER s-a adaptat la noua realitate, trecând organizarea tuturor cursurilor din planul de activitate în mediul online.

Înțelegând rapid că această situație va fi de durată, am început încă din luna aprilie să identificăm modalități de a ne continua activitatea, analizând oferta platformelor de comunicare virtuală, modificându-ne procedurile și adaptând cursurile de așa manieră încât să poată fi livrate online.

La mijlocul lunii mai, am început seria cursurilor virtuale, căutând modalitatea optimă de organizare a acestora. Am oscilat între cursuri de 6 ore pe zi și cursuri de 3 ore pe zi, între cursuri în timpul programului de lucru și cursuri în afara programului, între cursuri în întregime subvenționate, parțial subvenționate sau cu taxă. În încercarea de a oferi un produs adaptat nevoilor participanților, ne-am bazat foarte mult pe feedbackul lor.

Primul curs online organizat a obținut un punctaj de 4,76 din 5 puncte, toți participanții răspunzând pozitiv la întrebarea „Luând în considerare experiența dumneavoastră cu acest curs organizat de IER, ați mai participa la un alt curs online organizat de instituție?” Acest procentaj de 100%, alături de comentariile foarte încurajatoare primite prin formularul de feedback, ne-au determinat să adaptăm cât mai multe cursuri pentru varianta online.

Până în acest moment, la cursurile online organizate de IER, au participat aproximativ 140 de persoane, majoritatea provenind din instituții publice. Temele abordate au fost din sfera afacerilor europene (Introducere în afaceri europene), legislativă (Norme și proceduri de tehnică legislativă, Sistemul normativ al Uniunii Europene), protecției mediului (Ingineria valorificării deșeurilor). Toate cursurile au obținut punctaje de peste 4,5, situându-le în sfera calificativului „Foarte bine”. Mai mult, la toate cursurile au fost ocupate locurile disponibile și am avut liste de așteptare în vederea participării.

Încurajați de răspunsul instituțiilor la oferta noastră de cursuri, în luna octombrie IER a introdus un curs nou „Avertizarea de integritate în instituțiile publice”, fiind pentru prima dată când dezvoltăm un curs integral pentru mediul online. Acest curs pilot a fost destinat angajaților instituțiilor publice și a beneficiat de aportul a doi formatori cu experiență în domeniu: Cristian Ducu și Codru Vrabie. Comentariile participanților vorbesc de la sine: „Cel mai fain curs la care am participat la IER” și „Un curs de nota 10”.

Pentru finalul de an, Biroul Formare are în plan introducerea unui al doilea titlu conceput special pentru mediul online „Provocări de securitate cibernetică în afacerile europene”, precum și organizarea primului curs cu taxă „Diplomație și protocol”.

Anul 2021 va reprezenta continuarea programului nostru de cursuri online în care se vor regăsi titlurile clasice ale Institutului, dar și noile cursuri dezvoltate în 2020. Alături de acestea, plănuim să introducem noi subiecte de studiu care să întregască oferta de cursuri din domeniul afacerilor europene adresate instituțiilor publice și nu numai.

Monica Ingeaua
Biroul Formare

Redactor-șef: Eliza Vaș
Redactori: Bogdan Mureșan, Ionuț Marcu, Mihai Sebe
Revizie RO: Mariana Bara
Traduceri RO-EN: Bogdan Mureșan, Ionela Haralambie, Liliana Comănescu, Mihai Sebe, Ionuț Marcu, Monica Ingeaua
Grafică & DTP: Mihai Paraschiv

* Textele publicate în acest Newsletter exprimă opinia autorilor și nu reprezintă poziția oficială a Institutului European din România.

ISSN 2065 - 457X

Pentru a primi viitoarele numere ale Newsletterului IER, vă puteți abona [aici](#).

Institutul European din România
Bld. Regina Elisabeta nr. 7-9, RO - 030016, București, România
Tel: (+4021) 314 26 96/110 / Fax: (+4021) 314 26 66
Contact: newsletter@ier.gov.ro
Web: <http://ier.gov.ro>